

Marja Kukkala & Topi Ilvesluoto

KAIU, KAIU, LAULUNI

Sibeliuksesta Kilpiseen – Yksinlaulu tutuksi yläkoululaisille

KAIU, KAIU, LAULUNI

Sibeliuksesta Kilpiseen – Yksinlaulu tutuksi yläkoululaisille

Marja Kukkala & Topi Ilvesluoto
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Musiiikin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikin tutkinto-ohjelma, Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijät: Marja Kukkala & Topi Ilvesluoto

Opinnäytetyön nimi: KAIU, KAIU, LAULUNI: Sibeliuksesta Kilpiseen – Yksinlaulu tutuksi yläkoululaisille

Työn ohjaaja: Sariola Jaana

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 41

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää klassisen yksinlaulumusiikin tuntemusta peruskoulussa. Työn lähtökohtana oli huoli klassisen musiikin asemasta ja opetuksen määrästä perusopetuksessa. Työssä selvitettiin perusopetuksen opetussuunnitelmien määrittämä opetuksen määrä musiikissa sekä siihen sisältyvä klassisen musiikin osuus. Erityisesti työssä keskityttiin suomalaiseen klassiseen kansallisromanttiseen yksinlaulumusiikkiin. Järjestimme yläkouluikäisille konserttitilaisuuden, jossa esitimme suomalaisia yksinlauluja yhdessä pianistin kanssa. Konsertin tavoitteena oli tehdä tunnetuksi yksinlauluja ja keskeisiä suomalaisia kansallisromantiikan ajan säveltäjiä peruskoulun yhdeksännen luokan oppilaille.

Työssä perehdyttiin peruskoulun valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin vuosilta 1970–2014, joista tarkastellaan musiikin opetuksen tavoitteita, määrää, sisältöä ja muutoksia. Tieto kansallisromanttisen ajan säveltäjistä, sävellyksistä ja laululyriikasta on haettu kirjallisuudesta, jonka pohjalta valittiin konsertissa esiteltävät säveltäjät. Konsertissa esitettävät laulut valikoituivat omien mieltymystemme ja ajatustemme mukaisesti. Konsertin jälkeen ennalta valittuja oppilaita haastateltiin. Haastattelukysymykset koskivat heidän klassisen laulumusiikin tietämystään sekä näkemyksiä konsertista ja esitetyistä lauluista.

Opetussuunnitelmissa klassisen musiikin opetuksen osuus on vähäistä. Opetuksen tavoitteet ja määrät ovat pysyneet lähes muuttumattomina koko peruskouluhistorian ajan. Oppilaille tehdyn haastattelun perusteella tuli esille, että klassinen musiikki, erityisesti klassinen yksinlaulu ja tunnetut suomalaiset klassisen laulumusiikin esittäjät, ovat yhdeksäsluokkalaisille lähes tuntemattomia.

Klassisen musiikin opetusta perusopetuksessa tulisi tietoisesti lisätä, koska sen osuus muihin musiikin tyylilajeihin verrattuna on erityisen vähäistä. Mielestämme keskeisten suomalaisten säveltäjien ja klassisen musiikin tunteminen pitäisi kuulua kansalaisten yleissivistykseen ja kouluilla pidettävillä yksinlaulukonserteilla, musiikin opetusta voitaisiin tukea.

Asiasanat: Yksinlaulu, klassinen laulu, kansallisromantiikka, opetussuunnitelma, peruskoulu, konsertti

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Music, Option of Music Pedagogue

Authors: Marja Kukkala & Topi Ilvesluoto

Title of thesis: REFLECT, REFLECT MY SONG: To make known the solo song from Sibelius to Kilpinen

Supervisor: Sariola Jaana

Term and year when the thesis was submitted:

Number of pages: 41

The aim of this work is to assess the knowledge of the classical solo singing music at comprehensive schools. The starting point is the concern about the role and the quantity of education of classical music at primary level. Our work examined the basic education curriculum as defined by the amount of the teaching of music and the portion of classical music. The amount of music at the curriculum of primary education and the part of classical music was resolved during the work. In particular, the work focused on the classical solo songs of Finnish national romanticism. We decided to organize a concert with a pianist to upper level students of comprehensive school with Finnish solo songs. The objective of the concert was to make solo songs and Finnish key composers known to the ninth grade students.

The work is devoted to primary schools national curriculum between the years 1970 and 2014, which looked at the goals, amount, content and changes in teaching of music. The information of the composers, compositions and song lyrics were retrieved in the literature and the composers presented at the concert were selected based on that knowledge. The songs were selected in accordance of our preference and sentiments. After the concert previously selected students were interviewed. The questions were about their knowledge of music and their views of the concert and the performed songs.

The proportion of classical music in the curriculum is scarce and the objectives and quantity in education have remained almost unchanged throughout the history of comprehensive school. Students interviews showed, that classical music, especially classical solo singing music and well-known performers of it are almost unheard of.

The amount of classical music education at primary level should be deliberately increased, because its share in comparison to other music styles is particularly low. We believe that the knowledge of central Finnish composers and classical music should belong to the general education and it could be supported by keeping solo singing concerts at schools.

Keywords: Solo song, classical song, national romanticism, curriculum, comprehensive school, concert

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
2 PERUSKOULUN OPETUSSUUNNITELMAT.....	7
2.1 Peruskoulun opetussuunnitelmakomitea.....	7
2.2 Peruskoulun opetussuunnitelmat 1985–2014.....	8
2.3 Päätelmiä klassisen musiikin opetuksesta perusopetuksessa.....	12
3 SUOMALAISEN LAULUMUSIIKIN HISTORIA.....	15
3.1 Ensimmäisten Suomessa syntyneiden yksinlaulujen säveltäjät.....	16
3.2 Keskeiset klassisen laulumusiikin suomalaiset säveltäjät.....	17
3.2.1 Jean Sibelius.....	17
3.2.2 Oskar Merikanto.....	18
3.2.3 Leevi Madetoja.....	19
3.2.4 Erkki Melartin.....	20
3.2.5 Toivo Kuula.....	20
3.2.6 Yrjö Kilpinen.....	21
3.3 Klassisen laulumusiikin lyriikka.....	22
3.4 Tunnettuja suomalaisia laulumusiikin esittäjiä.....	25
4 KAIU, KAIU LAULUNI - KONSERTTI.....	29
4.1 Konsertissa esitetyt laulut.....	29
4.2 Tarinoita säveltäjistä.....	32
4.3 Konsertista kerättävä palaute.....	34
4.4 Konsertin toteutuminen ja palaute.....	35
5 POHDINTA.....	37
LÄHTEET.....	39

1 JOHDANTO

Laulu eli Lied tulee saksan kielestä ja merkitsee sävellyksen ja tekstin kokonaisuutta, jotka yhdistyvät laulajan ja pianistin yhteistyössä. Tässä työssä käytämme suomalaisesta liedistä nimitystä yksinlaulu. Kun pohdimme nykypäivän opetussuunnitelman mukaista musiikin opetusta peruskoulussa, nousi mieleemme kysymys, kuinka tunnettua yksinlaulu on nykynuorille. Tulimme siihen lopputulokseen, että klassinen laulumusiikki on aika tuntematonta ja haluamme viedä klassisen yksinlaulun lähelle nykynuorisoa ja tehdä sitä tunnettavammaksi. Ajatuksemme on, että paras tapa tehdä yksinlaulumusiikkia tunnettavammaksi on järjestää peruskoululaisille mielenkiintoinen konsertin omainen tapahtuma, jossa kerronnallinen ja musiikillinen pääpaino on kansallisromantiikan merkittävässä yksinlaulusäveltäjissä. Konsertin laulut olemme valinneet omien mieltymystemme mukaisesti. Tavoitteemme on saada oppilailta rehellistä palautetta konsertista, sen kiinnostavuudesta ja siitä, oliko aihepiiri ennalta tuttua.

Teemme opinnäytetyössä tutkimusmatkan peruskoulun opetussuunnitelman musiikin osuuteen. Musiikkipedagogeina meitä luonnollisesti kiinnostavat myös peruskoulun opetussuunnitelman mukainen musiikin opetus ja sen sisältö. Tässä työssä emme perehdy taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmiin. Vertaamme eri aikakausien opetussuunnitelmien musiikin opetuksen sisältöä ja laajuutta. Haluamme tarkastella opetussuunnitelman sisältöä, koska olemme huolissamme musiikin opetuksen laajuuden ja monipuolisuuden säilymisestä.

Opinnäytetyössä käsite suomalainen yksinlaulu rakentuu suomalaisesta säveltäjästä ja suomalaisesta tekstistä. Jotta laulu tulee tunnetuksi, se tarvitsee esittäjän ja kuulijat. Säveltäjillä on ollut ”luottolaulajia”, jotka ovat tehneet heidän laulujaan tunnetuiksi. Olemme myös käsitelleet tunnettuja laulajia, jotka ovat tehneet tunnetuiksi suomalaisia yksinlauluja. Haluamme osaltamme olla siirtämässä arvokasta musiikin kulttuuriperintöä tuleville sukupolville ja saada kiinnostusta kasvamaan suomalaista yksinlaulua kohtaan.

2 PERUSKOULUN OPETUSSUUNNITELMAT

2.1 Peruskoulun opetussuunnitelmakomitea

Joulukuun 22. päivänä vuonna 1966 perustettiin peruskoulun opetussuunnitelmakomitea valtioneuvoston määräyksestä. Tehtävänä oli selvittää peruskoulun opetussuunnitelman perusteita ja pedagogisia kysymyksiä sekä laatia peruskoulua varten tarkka opetussuunnitelma. (Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1 1970, 3.)

Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean toimeksiannossa se veloitettiin valmistamaan peruskoulun väliaikainen opetussuunnitelma alkavaa peruskoulukokeilua varten (Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 2 1970, 19). Taulukossa 1 on esitelty peruskoulun tuntijako musiikin opetuksessa.

TAULUKKO 1. Peruskoulun tuntijako musiikin opetuksessa (Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 2 1970, 24.)

Luokka	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	7 lk	8 lk	9 lk
Tuntia	3 t	3 t	2 t	2 t	2 t	2 t	1 t	1 t	1 t
	mus+liik	mus+liik							

Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 2 (1970, 274) esittää musiikin opetuksen tavoitteeksi seuraavia asioita:

1. ohjata oppilaat luonnolliseen äänenkäyttöön puheessa ja laulussa
2. perehdyttää oppilaat ajankohtaiseen lauluaineistoon ja antaa heille mahdollisuuksien mukaan ohjausta soittimien käytössä
3. perehdyttää oppilaat musiikin aineksiin sekä nuottimerkintään siinä määrin, kuin sitä tarvitaan laulu- ja soittoharjoituksissa
4. kehittää oppilaiden sävelaistia niin, että he pystyvät itsenäisesti asennoitumaan musiikkiin
5. tarjota oppilaille mahdollisuudet musiikin keinoin tapahtuvaan vapaaseen luovaan ilmaisuun
6. tutustuttaa oppilaat mahdollisuuksien mukaan suurten säveltäjien yleisesti tunnettuihin teoksiin, esittäviin säveltaiteen mestareihin sekä kansanmusiikin ja viihdemusiikin ilmenemismuotoihin; erityisesti huomiota kiinnitetään oman maan musiikkikulttuuriin

7. totuttaa oppilaat yhteistoimintaan musiikin parissa koulussa ja koulun ulkopuolella
8. ohjata oppilaat harrastamaan musiikkia myös koulunkäynnin päätyttyä.

Komiteamietinnön laatimassa opetussuunnitelmassa 1.–4. luokalla musiikin opetus painottuu selkeästi virsiin, hengellisiin lauluihin, lasten lauluihin, kansanlauluihin ja maakuntalauluihin. 5.–6. luokalla ajankohtaiset viihdelaulut sekä tunnettuja erityisesti kotimaisia lauluja. Yläasteella opetuksen painopiste on kansanlauluissa, virsissä, hengellisissä lauluissa, tunnetuissa erityisesti kotimaisissa lauluissa ja ajankohtaisissa viihdelauluissa. Musiikin kuuntelussa painotetaan kansanmusiikkia ja sen pohjalta syntynyttä musiikkia sekä yleisesti tunnettuja sävelteoksia ja ajankohtaista viihdemusiikkia. (Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 2 1970, 274–276.)

Perehtyminen musiikkitietoon yläasteella tapahtuu niin ikään kuuntelun pohjalta. Komiteamietinnössä viitattiin esimerkkien omaisesti mm. Kalevala-aiheiset sävellykset, Aleksis Kivi säveltäjien innoittajana, Suomen kansallisooppera, musiikkia Wienistä, Schubert, kohtauksia tunnetuista oopperoista ja Eino Leinon runouteen sävelletty musiikki. Mietinnön esimerkeissä mainitaan myös säveltäjät Melartin, Schumann, Grieg ja Tšaikovski, jotka ovat klassisen musiikin säveltäjiä. (Sama, 282–284.)

Edellisessä kappaleessa nähdään suora yhteys klassiseen musiikkiin ja klassiseen lauluun. Tämä on kuitenkin esitetty esimerkkien omaisesti, joten klassisen musiikin ja laulun opetus jäävät pohjimmiltaan pitkälle paikallisen opetuksen toteutuksen varaan ja harkintaan. Mietinnön ilmaisu ”tunnettuja kotimaisia lauluja” antaa mielestämme viitteen juuri taidelaulun tai klassisen laulun tuntemisen lisäämiseen. Komitean mietinnössä ei ole erikseen mainittu klassista laulua tai taidelaulua näillä nimityksillä.

2.2 Peruskoulun opetussuunnitelmat 1985–2014

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985

Peruskoulun opetussuunnitelman 1985 mukaan peruskoulun musiikkikasvatuksen tehtävänä on oppilaan koko persoonallisuuden kehittäminen antamalla oppilaalle esteettisiä kokemuksia ja valmiuksia musiikin kulttuuriperinnön omaksumiseen. Opetuksen perustana on luovan ilmaisukyvyyn kehittäminen, musiikin perustaitojen ja -tietojen antaminen, oppilaan arviointi- ja

valintakyvyn sekä yhteistoimintavalmiuksien, myönteisten asenteiden ja musiikin pysyvän harrastuksen edistäminen. (POPS 1985, 191.) Taulukossa 2 on esitetty opetussuunnitelman 1985 mukainen tuntijako.

TAULUKKO 2. POPS (1985, 26–27) mukainen musiikin opetuksen tuntijako.

Luokka	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	7 lk	8 lk	9 lk
Tuntia	1–2	1–2	1–4	1–4	1–4	1–4	1	Valinn.	Valinn.

POPS (1985, 191) määrittelee peruskoulun yläasteen musiikinopetuksen tavoitteiksi:

- oppilaiden myönteisten asenteiden, luovan ilmaisun ja jatkuvan musiikin harrastuksen kehittäminen
- ala-asteella saavutettujen taitojen ja tietojen sekä yhteistoimintamahdollisuuksien edistäminen musiikin keinoin
- oppilaiden musiikin yleisen tuntemuksen kehittäminen ja arviointikyvyn sekä musiikin valintamahdollisuuksien edistäminen
- oppilaiden eriytyvien musiikin harrastusten ja toimintojen tukeminen.

7. vuosiluokalla on ensimmäinen viittaus klassiseen musiikkiin esittävän säveltaiteen osiossa. Soitinmusiikin sisältönä, mm. sinfonia, konsertto, sonaatti, kvartetto ja sinfoninen runo. 8. vuosiluokalla viitataan esittävässä säveltaiteessa näyttämömusiikkiin. Mm. musikaali, operetti, ooppera ja baletti. Edellä mainitut sisältävät suoraan klassista laulua. ja on mahdotonta tietää, mikä osuus edellä mainituilla on opetuksen määrästä. 9. vuosiluokalla viitataan esittävässä säveltaiteessa länsimaisen musiikin kehittymisestä nykyaikaan ja esimerkit länsimaisesta musiikista, jotka voisivat olla opetuksen sisältönä.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994

Peruskoulun opetussuunnitelma 1994 määrittelee musiikkikasvatuksen tehtäväksi peruskoulussa, että opitaan musiikillisen ilmaisun perustiedot ja -taidot, ymmärtää musiikin yksilöllisen ja yhteisöllisen merkityksen sekä musiikkikulttuurin kansallisesti ja kansainvälisesti. Musiikin opiskelun tavoite on antaa oppilaalle kokemuksia ja elämyksiä, joiden kautta luodaan myönteinen asenne ja mielenkiinto musiikkia kohtaan. (POPS 1994, 97.) Taulukossa 3 on opetussuunnitelmaa 1994 koskeva valtioneuvoston päätöksen mukainen tuntijako.

TAULUKKO 3. Valtioneuvoston päätöksen 834/1993 mukainen musiikin opetuksen tuntijako.

Vuosiluokka	1–6	7–9
Vuosiviikotunnit	6	1

1 vuosiviikotunti on 38 oppituntia, joka tarkoittaa vuosiluokilla 1–6 yhtä opetustuntia viikossa ja vuosiluokilla 7–9 se tarkoittaa keskimäärin 0,3:a opetustuntia viikossa. Opetussuunnitelma kuvaa pääpiirteittäin musiikin opetuksen tavoitteita, mutta tarkemmat sisällölliset kuvaukset puuttuvat opetussuunnitelmasta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004

Perusopetuksen opetussuunnitelman 2004 mukaisen musiikin opetuksen tarkoituksena on auttaa oppilasta löytämään kiinnostuksen kohteita musiikista ja rohkaista häntä toteuttamaan musiikillista toimintaa. Tukea hänen kokonaisvaltaista kasvua ja antaa työvälineitä musiikillisen ilmaisun toteuttamiseen. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on aika- ja tilannesidonnaista, erilaista eri aikakausina ja eri kulttuureissa sekä musiikin merkitys eri ihmisille. (POPS 2004, 232.) Taulukossa 4 on määritelty opetussuunnitelman 2004 mukainen tuntijako.

TAULUKKO 4. POPS (2004, 300) mukainen musiikin opetuksen tuntijako.

Vuosiluokka	1–4	5–9
Vuosiviikotunnit	4	3

1 vuosiviikotunti on 38 oppituntia, joka tarkoittaa vuosiluokilla 1–4 yhtä opetustuntia viikossa. Vuosiluokilla 5–9 se tarkoittaa keskimäärin 0,6:a opetustuntia viikossa.

POPS (2004, 234) määrittelemät musiikin opetuksen keskeiset sisällöt vuosiluokille 5–9 ovat:

- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyylejä ja lajeja edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa
- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sekä jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti

- omien musiikillisten ideoiden ja kokeilua improvisoiden, säveltäen ja sovittaen esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa 2014 määritellään musiikin opetuksen tehtävät seuraavasti:

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. (POPS 2014, 422.)

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä. (Sama, 422.)

Taulukossa 5 on määritelty opetussuunnitelman 2014 mukainen tuntijako.

TAULUKKO 5. Valtioneuvoston asetuksen 422/2012 mukainen musiikin opetuksen tuntijako.

Vuosiluokka	1–2 lk	3–6 lk	7–9 lk
Jaetut vuosiviikkotunnit	2	4	2

Tämä tarkoittaa musiikin opetusta keskimäärin 1–2 vuosiluokilla 1 t/viikko, 3–6 luokilla 1 t/viikko ja 7–9 luokilla 0,67 t/viikko.

Opetussuunnitelman 2014 mukaan musiikin opetuksen tavoitteet ovat:

Vuosiluokkien 7–9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä

analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. (POPS 2014, 422.)

POPS (2014, 422) mukaisesti musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9 ovat:

- toimia rakentavasti musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä
- ylläpitää äänenkäyttö- ja yhteismusisointitaitojaan eri instrumentein
- kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan eri instrumentein
- rohkaista monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun
- antaa mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata keskustelemaan havainnoistaan
- rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin, ohjata improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn
- luoda mahdollisuuksia musiikin tallentamiseen, tieto- ja viestintäteknologian luovaan käyttöön monialaisissa kokonaisuuksissa
- tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina, ymmärrys musiikin käytöstä viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa
- keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa
- tunnistamaan musiikin vaikutus tunteisiin ja hyvinvointiin
- huolehtimaan kuulostaan sekä musiikki- ja ääniympäristön turvallisuudesta
- kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

2.3 Päätelmiä klassisen musiikin opetuksesta perusopetuksessa

Opetussuunnitelmat ottaa kantaa musiikin opetuksen sisältöön laajan seikkaperäisesti, eikä niissä ole määritelty sen enempää musiikkilajien opetuksellista laajuutta tai keskinäistä suhdetta. Opinnäytetyömme käsittelee klassisen laulun opetusta peruskoulussa ja erityisesti yläasteella. Opetussuunnitelmissa käytetään yleisesti ilmaisua “taidemusiikki”, joka sisällöllisesti kohdentuu kaikkeen klassiseen musiikkiin. Tässä työssä tarkastelimme perusopetuksessa kaikille annettavaa musiikin opetusta ja sisältöä. Olemme jättäneet huomioimatta musiikin valinnaisena aineena tuoman lisäopetuksen tuntikehyksiä tarkastellessa.

Klassisen laulun opetuksen tai tuntemuksen lisääminen pohjautuu hyvin pitkälle kuntakohtaisiin opetussuunnitelmiin, koulukohtaiseen painotukseen, sekä musiikin opettajan intresseihin. Pääpaino opetussuunnitelmissa on musiikillinen kasvu sekä innostus ja kiinnostus musiikkiin oppilaan omista lähtökohdista sekä mielenkiinnon kohteista. Tästä johtuen suomalaisen klassisen laulun tuntemuksen lisääminen jää pääsääntöisesti oppilaan omille harteille. Tuntikehyksiä

tarkastellessa voidaan todeta, että musiikin tuntimäärät ovat pysyneet melko stabiilina ja ne ovat olleet koko peruskoulun historian ajan keskimäärin n. 0,3–2 tuntia viikossa. Tuntimääräisesti musiikin opetus painottuu enemmän ala-asteen opetukseen. Tähän opetustuntimäärään annettu musiikin opetus ja sen painopisteet ovat oletettavasti vaihdelleet melkoisesti maantieteellisen sijainnin, kunnan, koulun ja opettajan mukaan.

Musiikin opetuksen tavoitteet ovat kautta peruskoulun historian olleet samansuuntaisia. Perusopetuksen pyrkimyksenä ei ole ollut antaa suurta tietomäärää ja osaamista, vaan tukea harrastuneisuutta, innostusta, sosiaalisia taitoja, sekä rohkeutta toteuttaa oppilaan omista lähtökohdista muodostuvia musiikillisia intressejä.

Kuntakohtaisia opetussuunnitelmia tarkasteltiin Oulun ja Raahen opetustoimessa. Vertailu valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan osoitti, että Oulun ja Raahen paikallisten opetussuunnitelmien sisällölliset tavoitteet musiikin opetuksessa ovat suoraan yhtenevät valtakunnallisen opetussuunnitelman kanssa. Musiikin opetuksessa toimenpiteet on sekä Oulun, että Raahen opetussuunnitelmissa kirjattu ohjaaviksi ja kannustaviksi. Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamisesta ei opetussuunnitelmissa ole tarkemmin määritelty, joten ne jäävät koulu- ja opettajakohtaisen opetussuunnitelman määriteltäväksi.

Klassisen laulun näkökulmasta tarkasteltuna ei opetussuunnitelmissa ollut havaittavissa lainkaan määritettyjä osuuksia lauluun tai ylipäätään klassiseen musiikkiin. Opetussuunnitelmat ottavat kantaa tavoitteellisesti klassiseen musiikkiin ja sen tuntemuksen lisäämiseen. Klassinen laulu kuuluu klassiseen musiikkiin ja jää erittäin todennäköisesti häviävän pieneen marginaaliseen käsittelyyn, jos siihenkään.

Omat kokemuksemme peruskoulun musiikin opetuksesta painottuvat 1980- ja 1990-luvuille. Musiikin tunneista on jäänyt mieleen päällimmäisenä oppilaiden laulukokeet. Laulukokeessa oppilas lauloi yksin luokan edessä jonkun laulun ja opettaja arvioi sen. Pohdimme tämän työn yhteydessä sitä, onko esimerkiksi pedagogisesti oikeanlaista ja kehittävää opetusta arvioida suoritusta, jota ei peruskoulussa opeteta, ja onko opettajalla ammatillista osaamista arvioida laulusuoritusta. Tämän tyylinen opetus ei mielestämme ole perusteltavissa edes sen ajan musiikin opetuksen tavoitteiden pohjalta.

Klassisen musiikin ja laulun käsittely musiikin tunneilla jäi erittäin vähäiseksi. Muistimme mukaan se toteutui erityisen harvoin levyraadissa, jossa joku rohkea saattoi tuoda soitettavaksi esim. Vivaldin Vuodenajat. Levyraati oli meidän kouluajanamme jo täysin populaarimusiikin valloittamaa, jossa soi tyypillisesti esim. Dingo, KISS, Hanoi Rocks ja Eppu Normaali.

Kokemustemme pohjalta voidaan todeta suoraan, että ei meille ole opetettu juurikaan klassista musiikkia. Se on jäänyt lähes täysin oman mielenkiinnon ja kodin musiikillisen kiinnostuksen sekä ympäristön valistamaksi.

3 SUOMALAISEN LAULUMUSIIKIN HISTORIA

Säveltaide Suomessa alkoi kehittyä 1700- ja 1800-luvun vaihteessa, mutta useimmat suomalaisiksi lukeutuvat säveltäjät joko tulivat Suomeen muualta tai lähtivät Suomesta muualle. Onkin ennemmin uskomus, että suomalaisessa musiikissa olisi sellainen kansallinen luonne, joka erottaisi sen muusta eurooppalaisesta musiikista. Vahvimmin Suomessa pidetään suomalaisena kansallisromanttista sävelkieltä. (Heiniö 1995, 12–13.)

Kalevalan merkitys kansallisen identiteetin synnylle ja muotoutumiselle 1800-luvulla oli mittaamaton. Kalevalassa Suomi sai kansalliseepoksen, joka oli alkuperältäänkin suomenkielinen. Kieli luo kulttuurin ja on siksi identiteetin olennainen elementti. (Aho, Jalkanen, Salmenhaara & Virtamo 1996, 12.) Suomalaisen säveltaiteen syntyhetki oli huhtikuussa 1892, kun Jean Sibeliuksen sinfoninen runo Kullervo sai kantaesityksensä Helsingin yliopiston juhlasalissa. Teosta luonnehditaan myös Sibeliuksen säveltäjäuransa ratkaisevaksi käännekohtaksi: sävelkieli oli tunnistettavissa uudeksi, yksilölliseksi – ja suomalaiseksi. (Salmenhaara 1996, 65–66.)

Sibelius on kansainvälisesti tunnetumpi ja arvostetumpi kuin yksikään historiamme hahmoista ja hän kuuluu kansallisen kulttuuri-identiteettimme keskeisimpiin symboleihin. Rajatummin ja selvemmin ”suomalaisia” ovat Sibeliuksen aikalaiset ja seuraajat, kuten Oskar Merikanto, Erkki Melartin, Leevi Madetoja ja Toivo Kuula. (Heiniö 1995, 14.) Yrjö Kilpinen ei liittynyt aikakauden moderneihin virtauksiin, mutta ei uusklassismia sivuavana suoranaisesti myöskään jatkanut kansallisromanttista traditiota, vaikka Kilpinen omien sanojensa mukaan oli sitä mieltä, että kansainvälisyyden saavuttaminen musiikissa on mahdollista vain kansalliselta pohjalta. (Aho ym. 1996, 73.)

Kansallisromantiikan valtavirta painoi ominaisleimansa sinfoniseen musiikkiin ja oopperaan. Kuitenkin vähintään yhtä suuri merkitys sillä oli myös yksinlaulun ja kuorolaulun alalla. (Salmenhaara 1996, 411.)

3.1 Ensimmäisten Suomessa syntyneiden yksinlaulujen säveltäjät

Tiettävästi ensimmäiset Suomessa syntyneet yksinlaulut ovat säveltäjä **Thomas Byströmin (1772–1839)** tuotantoa. Pääsääntöisesti hänen laulunsa julkaistiin Tukholmassa Musiikillista ajanvietettä - nimisessä lehdessä. (Djupsjöbacka 2000, 18.)

J.L. Runeberg piti ”ensimmäisenä suurena oppimestarina” säveltäjä Fredrik August Ehrströmiä (1801–1850), joka sävelsi noin 35 laulua, 14 niistä Runebergin teksteihin (Djupsjöbacka 2000, 19).

Fredrik Pacius (1809–1891) on saanut kunnianimensä ”Suomen musiikin isä” ansiokkaasta työstä musiikkielämän rakentajana ja säveltäjänä. Pacius on säveltänyt mm. Maamme-laulun Runebergin tekstiin. Paremmin hänet tunnetaan kuitenkin pääteoksestaan, ensimmäisen suomalaisen oopperan *Kung Karls jakt* (Kaarle kuninkaan metsästys) säveltämisestä. (Korhonen 2004, 22–23.)

Karl Collan (1828–1871) oli itseoppinut harrastelijäsäveltäjä, joka nousi kuitenkin yksinlauluissaan ammattimaiselle säveltäjätasolle. Hän julkaisi ensimmäisen laulukokoelmansa jo 19-vuotiaana. Hän sävelsi kaikkiaan 8 kokoelmaa, joihin sisältyy 45 laulua. Collanin lauluissa on harvoin varsinaista suomalaista sävyä, vaan suomalaisuus syntyy keskeisten suomalaiskirjailijoiden tekstien kautta. (Korhonen 2004, 24–25.) Karl Collan oli myös Paciuksen vävy (Djupsjöbacka 2000, 20).

Ernst Fabritius (1842–1899) oli lahjakas ja merkittävä laulusäveltäjä, joka on yksi ensimmäisistä suomenkielistä runoutta säveltäneistä säveltäjistä. Lauluja on syntynyt mm. Helsingin suomalaisen seuran tarpeisiin. (Djupsjöbacka 2000, 21.)

Suomen musiikkielämän keskeisiin vaikuttajiin kuuluivat edellisten lisäksi mm. **Martin Wegelius (1846–1906)**, joka perusti Helsinkiin musiikkiopiston (nykyisin Sibelius-Akatemia), sekä **Robert Kajanus (1856–1933)**, joka ensimmäisinä säveltäjinä pyrki esiintuomaan kansallista ulottuvuutta Suomessa (Korhonen 2004, 27–28).

3.2 Keskeiset klassisen laulumusiikin suomalaiset säveltäjät

Olemme rajanneet opinnäytetyömme koskemaan kansallisromantiikan ajan säveltäjiä, koska koemme kansallisromantiikan aikakauden niin merkittäväksi osaksi suomalaista musiikillista kulttuuriperintöä. Heistä keskitymme erityisesti Jean Sibeliukseen, Toivo Kuulaan, Oskar Merikantoon, Leevi Madetojaan, Erkki Melartiniin, jotka ovat merkittäviä kansallisromantiikan ajan säveltäjiä. Yrjö Kilpinen taas kuuluu itseoikeutetusti joukkoon laajan liedtuotantonsa vuoksi, vaikka ei varsinaisesti olekaan kansallisromanttinen säveltäjä.

3.2.1 Jean Sibelius

Jean Sibelius (1865–1957) ristittiin alun perin Johan Christian Julius Sibeliukseksi, mutta häntä alettiin yleisemmin kutsumaan Janneksi ja taiteilijanimekseen hän otti Jeanin. Janne oli jo lapsena hyvin mielikuvituksellinen ja luova lapsi. Lisäksi hänellä oli taipumusta valehteluun, joka säilyi hänellä arveluttavissa määrin aikuisiälle asti. Lapsena hän esimerkiksi soitteli pianolla sellaisia sävelmiä, jotka eivät olleet muille tuttuja. Kun kysyttiin, mistä Janne oli sellaisen laulun oppinut, kertoi hän kuulleen sen milloin mistäkin ihmeellisestä paikasta. (Lehtonen 2005, 15,23.) Sibeliuksella oli myös taipumus, jota nimitetään synestiaksi. Sävelmaton levittäytyessä Jannen korviin levittäytyi hänen silmiensä näkökenttään räsymatto. Janne liitteli mielessään tiettyjä säveliä tiettyjen raitojen kanssa yhteen. (Lehtonen 2005, 24.)

Djupsjöbackan mukaan Jean Sibeliuksesta alkaa uusi luku Suomen musiikin historiassa (2000, 22.) Sibeliuksen keskeisimmät teokset ovat hänen seitsemän sinfoniaansa. Ajallisesti suurimman osan hänen urastaan kuitenkin kattavat useat laulut, joita Sibelius sävelsi. Teksteinä hän käytti enimmäkseen ruotsalaisten ja suomenruotsalaisten runoilijoiden tekstejä, koska ruotsi oli hänen äidinkieltensä ja siten myös luontevin kielensä, sekä jonkin verran suomenkielisiä runoja. Hän epäili usein sävellystensä laulutekstien toimivuutta, mutta muutteli tekstiä vain harvoin. Yleisimmin laulun tekstit liittyivät rakkauteen. Varhaisissa lauluissa musiikki seuraa herkkävaistoisesti runossa olevaa tarinaa ja tunnelmien muutoksia. Karl August Tavaststjerna kuului Sibeliuksen suosikkirunoilijoihin, mutta vieläkin enemmän hän sävelsi yksinlauluiksi Johan Ludvig Runebergin tekstejä. (Hako & Korhonen 2015, 86–87.)

Vaikka sinfoniat ja viulukonsertto ovatkin luoneet Sibeliuksen kansainvälisen maineen, olisivat jo yksistään hänen yksinlaulunsa taanneet hänelle paikan kansainvälisesti tärkeimpien laulusäveltäjien joukossa. Hänen laulusävellyksenä olivat niin omaleimaisia ja vahvoja. Sibelius sävelsi myös vapaamuurareiden tunnusmusiikkia. Tyyllisesti Sibeliuksen laulut heijastavat säveltäjän yleistä kehitystä. Sibeliuksen liedit kasvoivat irti saksalaisen liedin intiimistä kansanlaululäheisyydestä sinfoniseen suuntaan. Hänen liedinsä ovat enimmäkseen monumentaaliluomuksia, usein lähempänä sinfonista kuin kamarimusiikillista ilmaisutapaa. Sibeliuksen tuotannossa näkyy sekä läntisiä että itäisiä piirteitä, ja itsestään selvästi tuotannossa voi aistia myös pohjoismaisia sävyjä. Kuitenkin aidosti persoonallisena ja tunnistettavana kaikuu Sibeliuksen oma ääni. (Djupsjöbacka 2000, 22–24.)

Sibeliuksen merkittävä luova kausi kesti neljä vuosikymmentä. Monille tänä aikana esiin nousseille säveltäjille hän oli ihailtu esikuva ja suomalaisen musiikin ylittämätön mestari. Sibelius suhtautui yleensä kannustavasti nuorempiin kollegoihinsa, mutta siitä huolimatta hän tuli luoneeksi varjon, jonka pimentoon moni oli vaarassa jäädä. (Korhonen 2004, 42.) Sibelius oli legenda jo eläessään. Hänestä Suomen kansa löysi vaikeina sortovuosinaan henkisen esikuvan, joka vähitellen kasvoi kansallissankariksi asti. Sibelius suostui ohjaamaan muutamia yksityisoppilaita, joista tärkeimmät olivat nuoret Kuula ja Madetoja. Heistä kasvoi 1900-luvun alun aikana nuoren polven johtajahahmoja. (Djupsjöbacka 2000, 23.)

3.2.2 Oskar Merikanto

Oskar Merikanto (1868–1924) oli sillanrakentaja taidemusiikin ja suuren yleisön välillä. Hän oli avoimimmin rakastettu ja laajimman suosion saavuttanut 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun suomalainen säveltäjä. Hän ulotti konserttikiertueensa eri puolille Suomea urkurina, pianistina ja säestäjänä. Hän teki myös poikkeuksellisen monipuolisen elämäntyön Suomen musiikissa ja työskenteli lisäksi urkujen tarkastajana, kapellimestarina, pedagogina ja kriitikkona. (Korhonen 2004, 51.)

Merikanto muistetaan parhaiten lauluistaan ja pianokappaleistaan. Säveltäjänä hän oli luontainen melodikko. Lauluja häneltä syntyi noin 150. Lauluissaan hän käytti pääasiassa suomenkielistä runoutta. Hänen suosioistaan kertoo se, että monia hänen lauluistaan saatetaan yhä luulla

kansansävelmiksi. (Korhonen 2004, 51.) Merikannon lauluissa yhdistyivätkin suomalaisen kansanlaulun piirteet ja italialaisen lennokas bel canto-melodiikka. (Aho ym. 1996, 56.) Merikanto on säilyttänyt asemansa Suomen rakastetuimpana kansanomaisten taidelaulujen säveltäjänä nykypäiviin saakka. Monet hänen klassikoiksi muodostuneista lauluistaan ovat alun perin peräisin näytelmämusiikeista (esimerkiksi Tukkijoella ja Juhannustulilla). Myös duettoihin kuuluu sykhdyttäviä numeroita. Virsi Kiitos sulle Jumalani jäi Merikannon viimeiseksi sävellykseksi. Merikanto sai professorin arvonimen vuonna 1920 ja valtion säveltäjäneläkkeen 1921. (Heiniö, Jalkanen, Lappalainen & Salmenhaara 1994, 321.)

3.2.3 Leevi Madetoja

Leevi Madetoja (1887–1947) oli merkittävä myöhäisromantiikan kauden sinfonikko. Hän oli säveltäjänä hillitympi kuin säveltäjätoverinsa, silti hänen teoksissaan on eheän pinnan alla usein kiehtovaa harmonian ja rytmiiikan moniselitteisyyttä. Madetojan musiikin keskeisiä ulottuvuuksia ovat suomalainen elegisyys ja alakuloisuus, mutta myös ranskalaistyylinen eleganssi ja hioutuneisuus. Kotimaisten opintojen jälkeen hän hakeutuikin Pariisiin opiskelemaan, ja myöhemminkin hän oleskeli Ranskassa, jossa viihtyi hyvin. (Korhonen 2004, 46.) Madetojan jo lapsuudessaan kuulemat pohjalaiset hengelliset sävelmät vaikuttivat hänen tyyliinsä, ja opiskeluaikoinaan hän myös keräsi kansansävelmiä Pohjanmaalta. Vaikka Madetojaa yleisesti ottaen on pidettävä kansallisromantikkona, hänen musiikissaan on myös vahva klassistinen juonne, ja rohkeimmillaan hän sivuaa myös aikansa moderneja virtauksia. (Heiniö ym. 1994, 284.)

Leevi Madetojalta onnistui se, mikä hänen opettajaltaan Sibeliukselta jäi tekemättä. Hän loi oopperan Pohjalaisia, joka jäi heti pysyvään ohjelmistoon ja vakiinnutti pian asemansa Suomen kansallisoopperana. Madetoja osoittautui Pohjalaisissa synnynnäiseksi musiikkidraamatikoksi. Pohjalaisia onkin ensimmäinen täysipainoinen suomalainen ooppera sekä musiikillisessa että musiikkidraamallisessa suhteessa. (Aho ym. 1996, 62–64.)

Oopperoiden ja orkesteriteosten ohella Madetojan tuotannon painoalueita ovat kuoro- ja yksinlaulut. Madetoja sävelsi lukuisia yksinlauluja puolisonsa runoilija L. Onervan teksteihin. (Aho ym. 1996, 64–65.)

Madetoja oli Suomen merkittävimpiä musiikkikirjoittajia. Hän esitteli suomalaisille lukijoille erityisesti Ranskan säveltaidetta aina sen uusimpia virtauksia, mm. polytonaalisuutta, myöten. (Heiniö ym. 1994, 286.)

3.2.4 Erkki Melartin

Erkki Melartin (1875–1937) on suomalaisista myöhäisromantikoista moni-ilmeisin: suurin osa hänen laajasta tuotannostaan asettuu kansallisromantiikan piiriin, mutta silloin tällöin hän eteni lähelle impressionismia ja jopa ekspressionismia. Hänen tuotantonsa ytimen muodostavat kuusi sinfoniaa. Lisäksi hän sävelsi ensimmäisen Paciuksen jälkeisen taiteellisesti merkittävän suomalaisen oopperan ja ensimmäisen suomalaisen kokoillan baletin. (Korhonen 2004, 44.) Melartinin tyylillinen monipuolisuus on hämmästyttävä. Hän osasi kirjoittaa sekä vapaatonaalista että rohkeaa ekspressionistista satsia, ja hänellä esiintyivät rinnakkain impressionistiset vaikutteet ja yksinkertainen kansanlauluromantiikka. (Djupsjöbacka 2000, 24.)

Vaikka Sibeliuksen hahmo oli hallitseva, kulki Melartin musiikillisesti omia polkujaan. Melartin hoiti pitkään hallinnollisia tehtäviä, mm. silloisen Helsingin Musiikkiopiston, nykyisen Sibelius-Akatemian rehtorin virkaa. Hän ohjasi ja kannusti nuoria säveltäjänalkuja. (Djupsjöbacka 2000, 24.) Sävellyksen opettajana Melartin kasvatti kokonaisen säveltäjäsukupolven (Heiniö ym. 1994, 305).

Melartinin tunnetuimpia lauluja ovat Eino Leinon runoihin sävelletyt Mirjamin laulut sekä Minä metsän polkuja kuljen. Hänen laulutuoannostaan löytyy mm. Tagoren ja Bierbaumin runoihin kirjoitettuja lauluja, jotka olivat senaikaisessa Suomessa harvinaisia tekstivalintoja. (Djupsjöbacka 2000, 24.)

3.2.5 Toivo Kuula

Toivo Kuulan (1883–1918) lyhyt elämänkaari liittyi kiinteästi Suomen itsenäisyyspyrkimykseen ja suomenkielisen kulttuurin nousuun. Hän toi myös eteläpohjalaisen sävelen Suomen musiikkiin. (Salmenhaara 1996, 252.) Kuulaa on usein luonnehdittu ”suomalaisen musiikin traagiseksi

romantikoksi”. Luonnehdinnan taustalla on ilmeisesti hänen väkivaltainen kuolemansa ampumavälikohtauksessa 35-vuotiaana. Toisaalta myös hänen musiikkiaan leimaa usein raskassoutuinen pateettisuus ja ylitsevuotava tunteikkuus. (Korhonen 2004, 52.)

Kuula siirtyi syksyllä 1909 opiskelemaan Pariisiin. Ns. uusranskalainen musiikki muodostui Kuulalle suorastaan herätyksenomaiseksi kokemukseksi. Laajalle yleisölle Kuula on tullut tunnetuksi rakastetuista yksin- ja kuorolauluista sekä eteläpohjalaisten kansansävelmien sovituksistaan. Kuulan parhaissa lauluissa on sellaista yksilöllistä melodista keksintää, johon hän ei useinkaan yltänyt suurimuotoisissa teoksissaan. (Heiniö 1994, 216–218.) Kuulan suppeaa laulututantoa leimaavat vilpitön laulullisuus sekä väkevä ja konstailematon tyyli, ja hänen merkitystään suomalaisena yksinlaulusäveltäjänä ei olekaan syytä aliarvioida (Djupsjöbacka 2000, 128). Kuulan muutamit yksinlaulut, kuten *Syystunnelma* (1904) ja *Aamulaulu* (1905), ovat saavuttaneet klassikon aseman Suomessa. Näiden yksinlauluklassikkojen joukkoon on noussut useita Kuulan myöhempiäkin lauluja, tunnetuimpana ehkä *Tuijotin tulehen kauan* (1907), joka kiteyttää hänen laulujensa syvimmän olemuksen: se alkaa mietiskelevästi, vähäeleisen staattisesti mutta paisuu sitten väkevän dramaattiseen huipennukseen ja palaa lopussa alun tunnelmiin. (Korhonen 2004, 52.)

Kuulan tuotannon painottuminen vokaalimusiikkiin johtui ilmeisesti osaltaan hänen suhteestaan laulaja Alma Silventoiseen, josta tuli myöhemmin hänen vaimonsa. Alma Silventoinen oli solistina Kuulan säveltämissä suurissa vokaali- ja orkesterirunoelmissa, ja hänelle Kuula sävelsi myös suuren määrän yksinlauluja, joita puoliset esittivät laajoilla konserttikiertueillaan eri puolilla Suomea ja jopa Pietarissa saakka. (Salmenhaara 1996, 255.)

3.2.6 Yrjö Kilpinen

Yrjö Kilpinen (1892–1959) keskittyi sävellystyössään lähes yksinomaan lieettiin. Kilpinen sävelsi noin 800 lieidiä käsittävän tuotannon, jonka luonteenomainen piirre on laajat, jopa useita kymmeniä lauluja käsittävät sarjat saman runoilijan teksteihin. Suomalaisista laulajista Helge Lindberg edisti Kilpisen uraa hänen lauluilleen omistetuilla konserteillaan. (Aho ym. 1996, 72.) Kilpisen laulujen tarkkaa lukumäärää ei tiedetä, koska täydellistä luetteloa niistä ei ole olemassa (Salmenhaara 1996, 465).

Kilpisen sävellystyölle oli ominaista tietty vakava pyrkimys, johon hän itse uskoi. Hänen työskentelyään leimasi intensiivisyys. Hän paneutui perusteellisesti yksityisen runoilijan ajatus- ja tunnemaailmaan ja kartoitti sitä musiikillaan. Kilpisestä on sanottukin, että hän ei säveltänyt runoja vaan runoilijoita. Kilpinen toimi vapaana säveltäjänä lähes koko elämänsä. (sama, 464–466.)

Vaikka Kilpisen tuotannossa tulee keskeisesti esiin kansallinen aihepiiri, ei häntä voida pitää suoranaishana kansallisromantikkona. Hänen lähtökohtanaan on ennen kaikkea saksalainen lied-perinne. Kilpinen onnistui pysymään, tyyliinsä yleisestä konservatiivisuudesta huolimatta, vapaana Sibeliuksen vaikutuksesta, joka on ollut hyvinkin leimallista kansallisromanttisille säveltäjillemme. (sama, 467–468.)

Vuonna 1926 Kilpinen sävelsi mestariteoksensa, 12 laulua käsittävän sarjan Tunturilauluja op. 52-54 V.E. Törmäsen runoihin. Laulaja Helge Lindberg esitti laulut Tukholmassa ja Wienissä. Tukholmassa Kilpistä kutsuttiin Suomen Schubertiksi. Suomessa Tunturilaulut toi esille Oiva Soini, joka piti Kilpisen lauluille omistetun konsertin. Konsertti saavutti suuren menestyksen ja konsertin 20 laulusta useimmat vaadittiin toistettavaksi. (sama, 478–479.)

3.3 Klassisen laulumusiikin lyriikka

Lyriikka eli runous on laulun keskeisin osa, jonka pohjalta sävellys rakentuu. Lyriikka eli laulun sanoitus on oma taiteenlajinsa ja olennaista siinä on sen toimivuus laulettuna. Säveltäjälle teksti, sen tarina ja sanoma ovat lähtökohtana laulusävellyksen syntymiselle. Ilman tekstiä ei synny laulua.

Varteenotettavaa ruotsinkielistä runoutta luotiin Suomessa 1800-luvun alkupuolella. Sekä F. M. Franzén että J. L. Runeberg olivat tunnettuja kykyjä myös vanhassa emämaassa. Ensimmäiset suomenkieliset runoilijat olivat Aleksis Kivi, A. Oksanen ja Suonio, mutta he julkaisivat kokoelmansa vasta 1860-luvulla. Sitä ennen suomalaisten laulusäveltäjien täytyi tyytyä ruotsinkielisiin joko Suomessa tai Ruotsissa kirjoitettuihin teksteihin. (Djupsjöbacka 2000, 18.) Suomalaisen lyriikan uranuurtajiin kuuluvan J. H. Erkon löysi jo 1890-luvun alussa säveltäjä

Oskar Merikanto, joka luonnehti runoilijaa seuraavasti: ”Sen paremmin ei runoilija voi säveltäjää inspireerata.” Suomalaisuus näkyikin Merikannon tekstivalinnoissa. (Salmenhaara 1996, 449.)

Kansallisromantiikan tunnusmerkkejä ovat isänmaallisuus ja kansallisten aiheiden käyttö. Vokaaliteoksissa ne ilmenevät kansallisina tekstivalintoina. Jo suomenkielisen runon säveltäminen saattoi olla kansallinen kannanotto. Sveitsiläisen Hans Georg Nägelin ajatuksissa kansallisromantiikalle hahmottui kaksi suurta pääteemaa: kansa ja luonto. Kukkat, puut, linnut, meri, järvi ja muut vesiaiheet, metsä, vuodenajat ja vuorokaudenajat, paimenaiheet saivat kansallisen tulkinnan: leivokaan ”ei missään voi niin riemuita kuin Suomessa vain voipi”. Lisää esimerkkejä voi poimia esimerkiksi Sibeliuksen, Madetojan ja Kuulan laululyriikasta. (Sama, 413.)

Runojen aiheita voidaan kuvata erityisen suomalaisesta näkökulmasta tai yleisemmin pohjoismaisesta, kuten usein Sibeliuksen säveltämissä lauluissa, jotka ovat sävelletty Runebergin tai ruotsinmaalaisten runoilijoiden teksteihin. Jotkut aiheet, kuten ruusu, vaeltaja ja puro tai toukokuu, ovat itsessään kansainvälisiä. Jotkut aiheet ovat kansainvälisistä suomalaisiksi muunnettuja ja jotkut taas puhtaasti suomalaisia. (Sama, 413–416.)

Erkki Melartin harrasti monipuolisesti kirjallisuutta, mikä heijastuu hänen laulutekstivalinnoissaan. Kuten monet muutkin säveltäjät, sävelsi hän kotimaisista runoilijoista Koskenniemen, Leinon ja Runebergin runoihin. Melartin on säveltänyt myös ruotsinkielisiä lauluja, kuten myös tanskalaisia, italialaisia, ranskalaisia, saksalaisia sekä Intian ja antiikin runoja. (Sama, 453.)

Luonto ja sen monet elementit ovat innoittaneet runoilijoita kautta aikojen. Luonto on toiminut ehtymättömänä inspiraation lähteenä ja sen kautta on syntynyt lukemattomia runoja, jotka ovat tukeneet klassisen musiikin arvokkuutta ja innoittaneet säveltäjiä. Alla on kuvattu aihepiirejä ja runoilijoita, jotka ovat olleet säveltäjien suosiossa. (Sama, 413–416.)

Kukat ja kasvit:

Sibelius: Svarta rosor (Josephson), Säv, säv, susa (Fröding), Rosenlied (Anna Ritter), Blommans öde (Runeberg), Blåsippan (Franzén), Narciss (Gripenberg)

Kuula: Siell' on kauan jo kukkineet omenapuut (Koskenniemi), Yli kukkien (Leino)

Madetoja: Kukka haudalla (Rydberg), Yrtit tummat (L. Onerva), Kristallikukkia (Larin-Kyösti), Hän kulkevi kuin yli kukkien (Leino)

Linnut:

Sibelius: Fågellek (Tavaststjerna), Men min fågel märks dock icke (Runeberg), Souda, souda, sinisorsa (Koskimies), Min rastas raataa (Kanteletar)

Madetoja: Taatto, minne liitävät joutsenet nuo (Holstein), Lintu sininen (L. Onerva), Leivolle (Vuorinen), Varpunen (Mendelin)

Meri, järvi, vesi:

Sibelius: Venematka (Kalevala), Saarella palaa (Kanteletar), Lastu lainehilla (Calamnius/Kianto), På verandan vid havet (Rydberg), Till havs (Reuter), Jone havsfärd (Karlfield), Der Wanderer und der Bach (Greif)

Kuula: Virta venhettä vie (Leino), Meren virsi (Leino)

Madetoja: Purrelle tuulta (Kanteletar), Katson virran kalvohon (Koskenniemi), Merituuli (L.Onerva), Puron heljät helmet (Petöfi)

Metsä:

Sibelius: Under strandens granar (Runeberg), Jag är ett träd (Josephson), Metsämiehen laulu (Kivi)

Kuula: Metsän ruhtinaalle (Kanteletar)

Madetoja: Metsän kuninkaalle (Kanteletar), Korvessa (Larin-Kyösti), Suomen puu (L. Onerva)

Vuodenajat:

Sibelius: Våren flyktar hastigt (Runeberg), Maj (Josephson), Vårtagen (Gripenberg), Vårförnimelser (Tavaststjerna), Lenzgesang (Fitger), Demanten på marssnön (Wecksell), Höstkväll (Rydberg), En etsi valtaa, loistoa (Topelius), On hanget korkeat nietoksrt (Joukahainen)

Kuula: Kesäyö kirkkomaalla (Koskenniemi), Kesäyö (Pohjanpää), Kesäkuva (Eerola), Syystunnelma (Leino)

Madetoja: Talviaamu (Koskenniemi), Kevätlaulu (Michaelis), Kevätunta (L.Onerva), Kevättalvella (Siljo), Mittumaaritulilla (Larin-Kyösti), Suvi-illan vieno tuuli (Leino), Syksy (L.Onerva), Syysilta (Drachmann), Talvilaulu (Topelius), Talvikuutamolla (Larin-Kyösti), Joululaulu (Arkihuolesi kaikki heitä, Noponen)

Vuorokaudenajat:

Sibelius: Soluppgång (Hedberg), Morgonen (Runeberg), Långsamt som kvällskyn (Tavaststjerna), Sommarnatten (Runeberg), I natten (Rydberg)

Kuula: Auringon noustessa (Koskenniemi), Aamulaulu (Leino), Illalla (Leino), Iltapilviä (Koskenniemi), Iltatunnelma (Kemiläinen), Yö (Leino)

Madetoja: Aamulaulu (Leino), Hämärän ääniä (Larin-Kyösti), Päivänlasku (L.Onerva), Iltakuva (L.Onerva), Iltatunnelma (Leino), Iltataivas (Holstein), Itkisit joskus illoin (Larin-Kyösti), Kuu kalpea (Leino), Tähtitaivas (Topelius), Hyvää Yötä (L.Onerva)

3.4 Tunnettuja suomalaisia laulumusiikin esittäjiä

Säveltäjät ovat omistaneet sävellyksiään tietyille laulajille, jotka ovatkin sitten esittäneet lauluja konserteissaan. Esimerkiksi Selim Palmgren on omistanut En drömvisan Aino Acktéille. Maikki Järnefelt on taas vaikuttanut Armas Järnefeltin laulutuotantoon, ja hänellä on ollut suuri vaikutus toisenkin puolisonsa Selim Palmgrenin sävellystyöhön. (Salmenhaara 1996, 457–458.)

Erkki Melartin, joka oli myös liedpianisti, piti konsertteja mm. Erna Gräsbeckin kanssa, joka kantaesitti lukuisia hänen laulujaan. Myös monet muut aikakauden nimekkäät laulajat, kuten Aino Ackté ja Alma Kuula, esittivät Melartinin lauluja niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Myös Melartinin suojatti Ture Ara esitti hänen laulujaan. (Salmenhaara 1996, 453–454.)

Suomalaisia laulajia on lukuisia, joten esittelemme tässä osiossa vain murto-osan suomalaisista laulajista. Keskitymme lähinnä heihin, jotka ovat tuoneet suomalaista musiikkia tunnetuksi Suomessa ja ulkomailla tai joilla on merkitystä meille henkilökohtaisesti.

Abraham Ojanperä (1856–1916), jonka nimeä kantava ooppera Abrahamin pidot (sävellys Jukka Linkola, libretto Helena Tornberg) kantaesitettiin Limingassa kesällä 2017, oli yksi suosituimmista mieslaulajista Suomessa. Hän kantaesitti mm. Sibeliuksen säveltämän J.L.Runebergin runon Drömmen. Ojanperä oli myös Kullervo-sinfonian ensimmäinen miessolisti. (Djupsjöbacka 2000, 42.) Ojanperä teki paljon yhteistyötä Oskar Merikannon kanssa ja kantaesitti hänen

sävellyksiään. Ojanperä levytti pääasiassa suomalaisia yksin- ja kansanlauluja. (Nuorivaara 2006a, viitattu 12.1.2018.)

Maikki Järnefelt-Palmgren (1871–1929) oli 1900-luvun alkuvuosikymmenten suurimpia suomalaisen laulutaiteen edustajia ja merkittävä pedagogi. Laulajattaren molemmat puoliset, Armas Järnefelt ja Selim Palmgren, sävelsivät runsaasti ohjelmistoa laulajattarelle ja toimivat hänen säestäjinään. Maikki Järnefelt-Palmgrenia pidettiin vahvana ja eläytyvänä tulkitsijana. Hän levytti runsaasti kotimaista laulumusiikkia, mm. Sibeliusta, Merikantoa ja kansanlauluja. (Nuorivaara 2006g, viitattu 12.1.2018.)

Eino Rautavaara (1876–1939) nousi merkittäväksi ajan uusien kotimaisten oopperoiden rooleissa, esimerkiksi Merikannon Elinan surma ja Melartinin Aino-ooppera. Rautavaara piti aktiivisesti yksinlaulukonsertteja ympäri Suomea. Hän oli erinomainen ja kekseliäs tulkitsija notkealla ja miehekkäällä baritoniäänellään. Rautavaara levytti pääasiassa kotimaista ohjelmistoa, kuten Sibeliusta, Melartinia, Merikantoa ja kansanlauluja. (Nuorivaara 2006d, viitattu 12.1.2018.)

Aino Ackté (1876–1944) oli Pariisin suuren oopperan primadonna, joka esiintyi usean suomalaisen säveltäjän laulujen tulkitsijana. Hän piti mm. Melartinin lauluille omistetun konsertin lokakuussa 1915. Ackté oli tietysti solistina myös Sibeliuksen Luonnottaressa, joka kuultiin ensimmäisen kerran Suomessa Helsingin Sinfoniaorkesterin soittamana. Aino Acktélla oli suuri merkitys myös Savonlinnan oopperajuhlien järjestäjänä. (Salmenhaara 1996, 131, 206, 275.)

Erna Gräsbeck (1879–1958) kuului Kotimaisen Oopperan solistikunnan kantaviin voimiin. Hän toimi uransa aikana konserttilaulajana ja orkesteri- ja oratoriosolistina kotimaassa ja ulkomailla. Hänet tunnettiin erityisesti Erkki Melartinin yksinlaulujen tulkitsijana. Hän levytti suomalaisia yksinlauluja ja kansanlauluja vuosina 1912, 1913 ja 1925. (Nuorivaara 2006e, viitattu 12.1.2018.)

Alma Kuula (1884–1941) oli säveltäjä Toivo Kuulan puoliso ja tuli tunnetuksi erityisesti miehensä laulujen syvällisenä tulkitsijana. Hän opiskeli laulua mm. Abraham Ojanperän johdolla. Kuula oli suosittu konsertti- ja oratoriolaulaja, joka esiintyi sekä kotimaassa että ulkomailla. Toivo Kuulan yksinlaulujen ohella hän tuli tunnetuksi aikansa modernin suomalaisen laulutaiteen esittäjänä. Alma Kuula esitti yksinlaulujen lisäksi soolo-osuuksia Toivo Kuulan laajemminkin vokaaliteoksissa. (Nuorivaara 2006b, viitattu 12.1.2018.)

Oiva Soini (1893–1971) oli Sibelius-akatemian yksinlaulun professori ja myöhemmin myös laitoksen oopperaosaston johtaja. Soini oli äänityypiltään lyyrinen baritoni ja hän lauloi useita keskeisiä baritonirooleja. Hän piti myös Yrjö Kilpisen lauluista kootun menestyksekkään soolokonsertin vuonna 1928. Soini levytti vuosina 1928-30 pääasiassa suomalaisia yksinlauluja, kansanlauluja ja hengellistä musiikkia. (Nuorivaara 2006f, viitattu 12.1.2018.)

Aune Antti (1901–1983) oli Suomessa tunnettu konserttisolisti ja suomalaisen laulumusiikin tulkki. Suomalainen laulumusiikki oli hänen erikoisalaansa. Hän on esiintynyt muun muassa Leevi Madetojan sävellyskonsertissa. Erityisesti hänet muistetaan Yrjö Kilpisen laulujen sielukkaana tulkitsijana. Aune Antti esitti monia Kilpisen laulusarjoja kokonaisina ja kuultiinpa hänen laulavan niitä osittain myös kantaesityksissä. Hän levytti pääasiassa suomalaisia yksin- ja kansanlauluja 1940- ja -50-luvuilla. (Nuorivaara 2006c, viitattu 12.1.2018.)

Ture Ara (1903–1979), baritoni, oli monipuolinen laulaja, joka loi 35 vuotta kestäneen uransa Ruotsalaisen teatterin operettitähtenä ja Suomen kansallisoopperan solistina. Ture Ara teki useita levytyksiä aktiivisen laulajauransa aikana. Hän levytti pääasiassa suomalaisia yksin- ja kansanlauluja. (Nuorivaara & Lindfors 2009, viitattu 12.1.2018.)

Aulikki Rautawaara (1906–1990) piti suomalaisista säveltäjistä läheisimpänä Jean Sibeliusa. Sibeliuksen yksinlaulutuohtanto muodosti konserttiohjelmiston rungon. Sibelius arvosti laulajattaren tulkintoja suuresti ja hän kutsui Aulikki Rautawaaran muutamaa otteeseen esiintymään kotiinsa Ainolaan. (Jegorow 2009, viitattu 12.1.2018.)

Jorma Hynninen (1941–) on suomalainen, maailmalla menestynyt baritoni. Jorma Hynninen on äänittänyt lukuisia suomalaisia yksinlauluja sekä tehnyt myös suomalaisia oopperalevytyksiä. (Haapakoski ym. 2002, 64–67.)

Soile Isokoski (1957–) kuuluu maailman huippusopraanoiden eturiviin. Hän aloitti levyttämisen 1990-luvulla ja hänen levyjään on julkaistu yli 50 kappaletta. Hänelle on myönnetty mm. Sibelius-mitali vuonna 1995. Isokoski on vierailut kaikissa Euroopan tärkeimmissä oopperataloissa sekä myös New Yorkin Metropolitan-oopperassa. (Landström 2009, viitattu 12.01.2018.) Sibeliuksen laulut ovat kuuluneet Isokosken ja hänen lied-duoparinsa Marita Viitasalon ohjelmistoon jo aivan alusta alkaen. Isokoski on esittänyt ja äänittänyt Sibeliuksen lauluja myös orkesterisäestyksellisinä versioina. Isokoski luonnehtii Sibeliuksen lauluja haasteellisiksi: ”Niissä

on kilvoittelemisen tuntua ja pohjoisia runokuvia, jotka saavat ihon kananlihalle.” (Kuusisaari 2007, 100.) Isokoski on esittänyt myös Kuulan, Kilpisen ja Merikannon lauluja. Hän on yhdessä Viitasalon kanssa levyttänyt suomalaisia yksinlauluja otsikolla Suomi suloksi. (Kuusisaari 2007, 106.)

Edellä mainittujen laulajien lisäksi Suomessa on lukuisia muitakin merkittäviä laulajia, jotka ovat tehneet tai parhaillaan tekevät taiteellista uraa laulajana Suomessa ja ulkomailla. Nuoremman polven tunnettuja laulajia ovat mm. Tommi Hakala, Mika Kares, Jussi Merikanto, Topi Lehtipuu, Helena Juntunen, Kaisa Ranta ja Johanna Rusanen-Kartano.

4 KAIU, KAIU LAULUNI - KONSERTTI

Pidimme konsertin yläkoululaisille, koska opetussuunnitelmiin tutustuttuamme ymmärsimme, että klassisen laulumusiikin osuus opetussuunnitelmassa on hyvin vähäinen, lähes olematon. Haluamme omalta osaltamme tuoda klassista musiikkia tunnetuksi ja, jos mahdollista, herättää oppilaiden mielenkiintoa klassista laulumusiikkia kohtaan. Konsertin paikaksi valitsimme Ylikylän koulun, joka sijaitsee Kempeleessä. Ylikylän koululla on aktiivista musiikin harrastamista, mutta kuitenkin koulu ei ole musiikkikoulu, joten ajattelimme koulun oppilaiden edustavan monipuolisempaa oppilasotantaa kuin musiikkipainotteinen koulu. Otimme yhteyttä koulun rehtoriin Antti Peisterään, joka suhtautui konserttiimme erittäin myönteisesti. Opettajat itse päättivät, että konsertti tulee koskemaan vain yhdeksäsluokkalaisia eli peruskoulun päättäviä oppilaita, mikä sopi meillekin oikein hyvin.

Konsertin sisältö rakentui pienistä puheosuuksista ja lauluista, jotta saisimme pidettyä yllä oppilaiden mielenkiinnon. Kerroimme jokaisesta säveltäjästä muutaman persoonallisen yksityiskohdan, mutta emme pitäneet varsinaista luentoa. Konsertin lopuksi pidimme palautekeskustelu oppilaiden kanssa. Palautteet kirjattiin ylös keskustelun kuluessa ennalta määritettyihin kysymysaiheisiin. Palautekeskusteluun osallistuvat oppilaat oli opettaja valinnut ennalta.

4.1 Konsertissa esitetyt laulut

Konserttiin tulevat laulut valitsimme osittain omien mieltymyksiemme, mutta osittain myös niiden tunnettavuuden mukaan. Koska konsertin aika on rajallinen, päädyimme valitsemaan Sibeliukselta, Kuulalta, Merikannolta ja Kilpiseltä kultakin kaksi laulua, ja Melartinilta ja Madetojalta yhden laulun. Halusimme mukaan myös yhden dueton, ja koska Merikannolta löytyi äänialoillemme sopivia duettoja, valitsimme hänen säveltämänsä dueton.

Sibelius:

Men min fågel märks dock icke Op. 36 No. 2 on sävelletty J. L. Runebergin tekstiin. Muuttolintujen paluu ja pesän rakentaminen talvehtimisen jälkeen saa yksinäisen tytön tuntemaan

itsensä vielä yksinäisemmäksi. Kevät tuhlaa valoa ja lämpöä ja saa vastakaikua, mutta neidon yritykset ovat tuloksettomia: hänen lintuaan ei kuulu. (Djupsjöbacka 2000, 65.)

Illalle Op. 17 No. 6 on sävelletty A.V. Forsman-Koskimiehen runoon. Runo on tarkoitettu ilmeisesti runoilijan morsiamelle, jonka tummat hiukset rinnastetaan tummaan hämyyn, joka vapauttaa sielun arkisesta aherruksesta. Mustakulmaisen perinne viittaa sekä kalevalaisessa että leinomaisessa runoudessa salaperäiseen, houkuttelevaan. Uupuneen päivän tavoin runoilija saa laskea päänsä levolle illan lähestyessä. Runon jokainen säe alkaa painottomalla tavulla, mikä kohotahdittomassa suomen kielessä on harvinaista ja viestii keskieurooppalaisista esikuvista. (Djupsjöbacka 2000, 52.)

Kuula:

Karjapihassa Op 31a No. 2 on Kuulan sävellys Larin Kyöstin runoon. Hän antoi laulun syntymäpäivälahjaksi vaimolleen. (Petrucci Music Library, viitattu 12.1.2018.) Karjapihassa on humoristinen kuvaus Karjako-Annista, joka paimentaa karjaansa. Häntä tulee kiusoittelemaan Taavetti, ja laulu kertoo Annin ja Taavetin sanailusta, joihin kätkeytyy molemminpuolinen ihastus.

Syystunnelma Op. 2 No. 1 on sävelletty Eino Leinon runoon kokoelmasta Yökehrääjä, joka on lauluna saavuttanut klassikon aseman Suomessa (Korhonen 2004, 52). Kuula sävelsi lähes kaikki laulunsa aviopuolisolleen ja muusalleen Alma Silventoiselle. Laulu kertoo nuoresta rakkaudesta, syvästä mielen masennuksesta, ristiriidoista, avioerosta, särkyneestä sulkeutuneesta sydäimestä, kaipuusta ja ikävästä, jotka on haudattu epätoivon ja surun lohduttomaan kylmään kuoppaan.

Kilpinen:

Kesäyö Op. 23 No. 3 on sävelletty V.A. Koskenniemen runoon. Kaunis öinen kyläkuvaus manaa esiin samat maisemat kuin Eero Nelimarkka tai Vilho Lampi maalauksissaan. Kuten oman kehon äänet kuuluvat hiljaisuudessa, niin muistotkin nousevat tietoisuuteen. Katkerat tunteet terävöityvät lumottua luonnon kauneutta vastaan, kuten niin usein lyriikassa. (Djupsjöbacka 2000, 226–227.)

Vanha kirkko Op. 54 No. 1 on osa Tunturilauluja V.E. Törmäsen runoon. Tradition mukaan kertomus vanhasta kirkosta on Inarin Pielpajärven erämaakirkon kuvaus. Erämaakirkon rappiotila

on samalla ihmiselämän kuvaus. Äiti, joka nyyhkii, on jo heikko, mutta tiedostaa sisällään sukupolven vaiheet. Jäätyneet ja patoutuneet ihmismielet ovat kokeneet kirkossa synninpäästön vapautuksen. (Djupsjöbacka 2000, 234–236.)

Melartin:

Minä metsän polkuja kuljen Op. 4 No. 1 on sävelletty Eino Leinon runoon. Laulun kertojana on ”minä miekkonen”, joka kulkee kesäillalla metsän polkuja omissa mietteissään. Hänen rintansa paisuu riemusta ja hän lauleskelee, sillä hän oli juuri päässyt näkemään jotakin kummaa, vienoa ja ihmeellistä metsässä vaaran alla. Se, mitä hän näki, jää salaisuudeksi, jonka tietää vain hän ”sekä muuan muu ja lehdon lempivä kerttu ja tuoksuva tuomipuu”. Ehkäpä hän on nähnyt siellä rakastettunsa.

Madetoja:

Itkisit joskus illoin Op. 25 No. 5 runon on kirjoittanut Larin-Kyösti, oikealta nimeltään Karl Gustaf Larsson. Madetoja hävisi musiikissa Sibeliukselle ja rakkaudessa Eino Leinolle. Laulu kertoo menetetyistä rakkaasta, joka on löytänyt toisen. Ikävää paetaan ja lähdetään pois, takaisin ei haluta tulla ja rakkauden vaiheet vain muistoissa elävät. Todennäköisesti laulu kertoo Madetojan omasta rakkaudesta. Madetoja oli naimisissa runoilija L Onervan kanssa, mutta L Onervalla oli vivahteikas rakkaussuhde runoilija Eino Leinoon.

Merikanto:

Soi vienosti murheeni soitto Op. 36 No. 3 on sävelletty H. Ansan runoon ja se on yksi Merikannon suosituimmista yksinlauluista (Salmenhaara 1996, 449). Laulussa kerrotaan aluksi rannan ärjyvistä hyrskyistä ja syksyn myrskyistä, kuinka ne toivat laulajan rintaan kevättä. Maailma kuitenkin vei laulajan riemun ja soiton ja vaikka kantelo vielä kaikaiskin, ei se kaiu enää iloa. Kaikesta huolimatta laulaja haluaa murheensa soiton soivan vienosti ja kaihonsa soivan hellästi ja kaikkein hellimmin helisemään hänelle, joka toi murheen laulajan rintaan.

Onnelliset on sykähdyttävä duetto, joka on sävelletty A. Kiven runoon. Samaan runoon on tehnyt sävellyksen muun muassa Järnefelt ja Kilpinen (Salmenhaara 1996, 420, 449). Onnelliset kuullaan samanimisen elokuvan lopussa. Laulussa puhutaan kesäisestä aamusta ja lintujen lauleskelusta. Laulajan elämä on onnellista, kun kaiken kauneuden keskellä hän saa kohdata kultansa ja laaksojen hyminä soi kuin ijäisen lemмен ääni.

4.2 Tarinoita säveltäjistä

Kerroimme konsertissa pieniä, mieleenpainuvia tarinoita laulujen säveltäjistä. Halusimme, että oppilaille jäisi mieleenpainuvia muistoja konsertista ja siksi ajattelimme, että jos tarinat ovat hieman dramaattisia tai hauskoja, painuvat ne nuorten mieliin paremmin kuin vuosiluvut ja paikkakunnat.

Jean Sibelius eli Janne, kuten poikaa kotona ja koulussa kutsuttiin, näki sävelet väreinä eli hänellä oli taipumus nimeltään synestesia. Sibelius leikitteli sävelillä ja väreillä kuin ne olisivat olleet koreita lasipalloja, laittoi värit soimaan ja sävelet palaamaan niin, että A-duurista tuli sininen ja C-duurista punainen. (Lehtonen 2005, 24.)

Sibelius kuului vapaamuurareihin ja hän on säveltänyt vapaamuurareiden rituaalimusiikin. Lopullinen vapaamuurarimusiikki, *Musique religieuse*, käsitti 12 osaa. (Hako & Korhonen 2015, 144–145.)

Jannella oli jo pienenä hyvin vilkas mielikuvitus ja luovuus, mutta myös valehtelutaipumus, joka säilyi hänellä aikuisiällekin asti. Esimerkiksi pienenä poikana Janne soitteli sellaista, mitä kukaan ei tuntenut. Kun kysyttiin, mistä Janne oli sellaisen laulun oppinut, kertoi hän kuulleensa sen milloin mistäkin ihmeellisestä paikasta. Sibelius valehteli myös hienotunteisuussyistä. Esimerkiksi käydessään Amerikassa satuili hän lapsettomuudesta kärsivälle pariskunnalle, ettei hänelläkään ole yhtään lasta, vaikka hän oli viiden tyttären isä ja jo isoisäkin. (Lehtonen 2005, 22–23.)

Toivo Kuulaa on usein luonnehdittu ”suomalaisen musiikin traagiseksi romantikoksi”. Hän kuoli väkivaltaisesti ampumavälikohtauksen uhrina ollessaan 35-vuotias. (Korhonen 2004, 52.)

Kuulan isä Matti Kuula haavoittui Turkin sodassa ja kääntyi lestadiolaisuuteen. Hän toimi sittemmin vääpelinä ja asemapoliisina sekä lestadiolaisten maallikkosaarnaajana. (Salmenhaara 1996, 253.)

Toivo Kuulalla oli taloudellisia vaikeuksia ja hänen on väitetty kärsineen jopa nälkää. Kuula toimi myös Oulussa kapellimestarina. Oulun musiikkielämä sai Kuulan ansiosta uutta ilmettä, sillä hän pyrki ottamaan esille nuorten suomalaisten säveltäjien teoksia. (Salmenhaara 1996, 253, 262.)

Leevi Madetojan mukaan on Oulussa nimetty Leevi Madetojan katu ja Madetojan sali, joka on merkittävä musiikkielämän keskus Oulussa. Oulussa on myös nuorta Madetojaa esittävä kokovartalopatsas.

Leevi sai nimensä lestadiolaisen äitinsä uskonnollisen esikuvan Lars Levi Laestadiuksen mukaan. Leevi-muotoon Madetojan nimi muotoutui vasta julkisuudessa. (Salmenhaara 1987, 12.)

Leevin koulunkäynti ei alkanut kovin menestyksekkäästi. Hänellä oli todistuksessa ”laulanto” 7–8, arvosana nousi vasta Oulun suomalaisessa lyseossa numeroon 9. (sama, 15.)

Noin 17-vuotiaana Leeviä kohtasi elämässä dramaattinen käänne, kun hän sai verensyöksyn erämaassa ja luuli jopa kuolevansa. Hänellä oli keuhko-oireita ja hän oli useita viikkoja sairaalassa, jossa hänen kohdallaan hoito käsitti lähinnä lihottamista ja oleskelua ulkona metsäilmassa. (sama, 21–22.)

Erkki Melartin on säveltänyt monen nuoren naisen unelmissa soivan kappaleen: Prinsessa Ruususen häämarssin, joka on alun perin sävelletty Topeliuksen samannimiseen näytelmäteokseen. (Salmenhaara 1996, 186.)

Melartin sairasteli paljon jo lapsuudessa. Hänen ollessaan 16-vuotias ilmoitti lääkäri hänelle tylysti, että hänellä on elinaikaa pari kolme vuotta hänellä olevan sydänvian vuoksi. (sama, 191–192.)

Yrjö Kilpinen oli erityisen suosittu kansallissosialistisessa Saksassa, mikä ei ollut pelkästään eduksi hänen myöhemmälle maineelleen (Korhonen 2004, 73). Ideologisten tekijöiden ohella Kilpisen katsottiin herättäneen eloon jo katkenneena pidetyn saksalaisen liedperinteen (Heiniö ym. 1994, 161).

Kilpinen jätti Helsingin normaalilyseon 15-vuotiaana viidenneltä luokalta ja siirtyi opiskelemaan musiikkia (sama, 159).

Oskar Merikanto oli säveltäjä, jonka maine ja suosio ylittivät aikanaan jopa Sibeliuksen, ja hänestä tulikin Suomen kotien tunnetuin säveltäjä (Salmenhaara 1996, 448).

Merikanto oli suomalaisen oopperan uranuurtaja ja toimi myös oopperakapellimestarina. Hänen pojastaan Aarre Merikannosta tuli myös säveltäjä. (Aho ym. 1996, 56.) Oskar Merikanto on säveltänyt kuuluisan laulunäytelmän Tukkihoella (Heiniö 1995, 346).

Oskar Merikanto asui kesät maalla. Jokakesäinen maallemuutto ei niihin aikoihin ollut pieni juttu. Ensin piti pakata koko huusholli Helsingissä junaan ja matkustaa pitkä päivä Vilppulaan saakka. Siellä taas asemalla piti purkaa tavarat ja lastata hevoskärryihin. Tärkein matkatavara oli piano. Sitä vetämään valjastettiin kylän laiskimmat hevoset, jotta vire ei olisi kärsinyt kivisillä ja kuoppaisilla teillä. (Mäenpää, 2002, viitattu 12.1.2018.)

4.3 Konsertista kerättävä palaute

Pohdimme, millä keinoin saisimme konsertista palautetta. Ensin ajattelimme kyselylomaketta, jonka opettajat keräisivät oppilailta, mutta keskusteltuaamme Ylikylän koulun musiikinopettajan kanssa tulimme siihen tulokseen, että sopivin keino on kerätä palaute suoraan oppilailta konsertin jälkeen. Opettaja valitsi puolestamme viisi oppilasta, jotka jäivät konsertin jälkeen vastaamaan kysymyksiimme. Palautteen tarkoituksena oli saada tietoa, mitä konsertista jäi mieleen, ja myös palautetta mahdollisia tulevia konsertteja varten.

Palauttekeskustelu rakentui seuraavien kysymysten pohjalta:

- Mitä oppilas tiesi klassisesta laulumusiikista ennestään?
- Mitä mieltä oppilas on konsertista ja lauluista?
- Mitä jäi päällimmäisenä mieleen konsertista?
- Kiinnostaako klassinen laulumusiikki?
- Herättikö konsertti mielenkiintoa klassista musiikkia kohtaan?
- Opiskellaanko koulun musiikkitunneilla klassista musiikkia? Jos, niin minkä verran?
- Voisiko ajatella menevänsä klassisen laulumusiikin konserttiin?

4.4 Konsertin toteutuminen ja palaute

Kalevalanpäivänä 28.2.18 toteutimme Kaiu, kaiu, lauluni-konsertin Ylikylän koululla Kempeleessä. Pianistina toimi Oulun ammattikorkeakoulun lehtori Outi Nissi. Yleisönä oli n. 80 koulun yhdeksännän luokan oppilasta, sekä muuta henkilökuntaa. Konsertissa esittelimme ensin laulun säveltäjän, ja kerroimme säveltäjästä pari mieleenpainuvaa asiaa. Myös säveltäjän kuva heijastettiin valkokankaalle näkyviin. Säveltäjän esittelemisen jälkeen esitimme hänen säveltämänsä ohjelman mukaiset laulut. Konserttiin valmistauduttiin hyvin, ja se eteni johdonmukaisesti ja suunnitellulla tavalla. Konsertti onnistui mielestämme loistavasti, ja oppilaiden mielenkiinto säilyi koko konsertin ajan. Osa oppilaista kuunteli hyvinkin tarkkaavaisesti ja keskittyneesti.

Konsertin jälkeen kysyimme palautetta viideltä oppilaalta. Korostimme palautteen rehellisyyttä ja oppilaat kyllä vastasivatkin kysymyksiimme hyvin rehellisen oloisesti. Oppilaat eivät tienneet klassisesta laulumusiikista ennestään juuri mitään, mutta he pitivät konserttia mielenkiintoisena ja kokivat hyvänä sen, että koulussa järjestettiin jotain erilaista opetusohjelmaa. Oppilaat vastasivat kysymyksiimme seuraavasti:

Oli se kiva, että silleen vähän vaihtelua, oli jotain erilaisempaa.

Oli aika mielenkiintoinen.

Oli erilaisia lauluja ja se oli hyvä että teillä oli ne säveltäjät heijastettuna ja kerroitte vähän niitä taustoja.

Ei ehkä ollu ihan semmosta musiikkia mitä niinku ite kuuntelee, mutta silti se oli kivaa vaihtelua ja mielenkiintoista.

Tuli selväksi, että oppilaita ei kiinnosta klassisen musiikin laulaminen, mutta kuitenkin klassisen musiikin suhteen ei oltu aivan ehdottoman kielteisiäkään.

No ei ainakaan tuon tyylinen.

No, oishan se ihan kiva osata laulaa.

Ei nyt mikään ehdoton ei, mutta ei se nyt kauheasti kiinnostakaan.

Olis ehkä ihan kiva osata soittaa klassista musiikkia enemmän pianolla.

Päällimmäisenä konsertista jäi oppilaille mieleen jopa pieni järkytys, koska klassinen laulumusiikki oli heille uusi asia. Haastattelusta nousi esiin myös positiivista palautetta, kuten esimerkiksi ruotsinkielinen laulu.

*Se alku jäi mieleen, kun aloitte laulaa, niin ei yhtään melkein tienny mitä tulee eteen.
Oli ehkä vähäsen shokki.
Minusta se oli hauska se eka, se oli vissiin ruotsalainen. Se oli ihan hauskaa että se oli niinkö ruotsiksi.*

Konsertti ei herättänyt oppilaissa juurikaan kiinnostusta klassista musiikkia kohtaan. Ongelmallista oli myös laululyriikan ja sanojen ymmärtäminen.

*Ei ihan hirveesti. (kiinnostusta klassista musiikkia kohtaan)
Mun kaveri ainaki sanoi vieressä, että oli silleen vähän vaikeampi ymmärtää niitä sanoja mitä siinä sanottiin.*

Koulussa klassisen musiikin opiskelu on hyvin vähäistä. Etenkin klassista laulumusiikkia ei opiskella juurikaan. Seitsemännellä luokalla sivutaan Sibeliuksen yksinlauluja, mutta hyvin vähäisesti.

*Ollaan käyty jotain dioja läpi.
Sinfonioita ollaan kuunneltu.
Sibeliusta seiskaluokalla, aika vähäistä on opetussuunnitelmassa klassinen musiikki. Ysiluokalla tulee klassista musiikkia, mutta ei laulumusiikkia.*

Klassisen laulumusiikin laulajia oppilailla ei tullut mieleen. He eivät tunnistaneet juurikaan ketään suomalaisia klassisen laulumusiikin esittäjiä, ainoastaan solisteja, jotka olivat siirtyneet klassisesta musiikista viihdemusiikin esittäjiksi.

Olimme yllättyneitä siitä, kuinka vähän oppilaat tunsivat klassista laulumusiikkia ja sen tunnettuja suomalaisia esittäjiä. Vastauksista nousi esille myös se, kuinka vähän musiikin opetuksessa on aikaa klassisen musiikin opetukselle. Klassisen yksinlaulun opetus on siis mitättömän pieni marginaalinen osuus. Vastauksista ilmeni selvästi, ettei kiinnostusta juurikaan ole klassiseen musiikkiin. Aistittavissa oli myös rivien välistä, ettei sillä olisi merkitystä, vaikka klassista musiikkia ei olisi ollenkaan olemassa.

5 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoitus oli selvittää yläkouluikäisten tuntemusta klassisesta laulumusiikista ja tehdä sitä heille tunnetuksi konsertin muodossa, jossa lauletaan klassisia lauluja ja esitellään niiden säveltäjät.

Opinnäytetyössämme tuli selkeästi esiin se, että klassista laulumusiikkia opiskellaan peruskoulussa äärimmäisen vähän, jos ollenkaan. On melkein päsurullista, että klassinen laulumusiikki on nykynuorisolle niin tuntematon asia. Mietityttää, onko liedmusiikki häviämässä kokonaan vuosien saatossa ja hukkuuko se viihdemusiikin alle. Popmusiikki soi kaikkialla: kaupoissa, busseissa, terveyskeskuksissa, työpaikoilla. Sen sijaan klassinen musiikki on harvinaisuus, ja on olemassa hyvin paljon oppilaita, jotka eivät ole koskaan kuulleet kenenkään laulavan klassisella äänenmuodostuksella. Miten käy Suomen ja monien muiden maiden arvokkaan kulttuuriperinnön eli klassisen laulumusiikin?

Olimme etukäteen aavistelleet, että liedmusiikki ei olisi kovin tunnettua yhdeksäsluokkalaisten keskuudessa. Oli kuitenkin yllättävää, että osa ei ollut koskaan edes kuullut klassista yksinlaulua ja osalle sen kuuleminen oli jopa pienoinen järkytys. Nykyään tuotetaan kuitenkin esim. tv-ohjelmia, joissa on esiintynyt klassisia laulajia, joten oletimme, että klassista laulumusiikkia olisi jossakin määrin kuultu. Olisi erittäin suotavaa, että opetussuunnitelmiin lisättäisiin klassisen musiikin ja klassisen laulumusiikin osuutta ja musiikinopettajat noudattaisivat myös opetussuunnitelmaa niiltä osin.

Mielestämme kouluille voitaisiin tarjota laajemmin konserttiamme osaksi musiikin tunteja ja opetusta. Konsertin kokonaisuus muodostaisi yhden oppitunnin, joten se ei olisi ylivoimainen voimanponnistus koululle. Opetustuntimuotoisen konsertin voisi sisällyttää ammattikorkeakoulun musiikkipedagogiopiskelijoiden opintoihin kuuluvaksi, jolloin se ei olisi myöskään peruskouluille kustannuskysymys. Mielestämme konsertin sisältö oli hyvin toteutettu ja on toimiva kokonaisuus nykyisessä muodossaan. Sisältö on monipuolinen ja tuo esiin keskeiset suomalaiset kansallisromanttiset säveltäjät. Konserttia kannattaisi tarjota kouluille, jotta peruskoululaiset saisivat edes pientä kosketuspintaa liedmusiikkiin. Tällä oppituntimuotoisella konsertilla voisi tehdä tunnetuksi myös muita instrumentteja ja niille keskeisiä säveltäjiä ja sävellyksiä.

Kokemuksemme konsertista oli erittäin positiivinen ja innostava. Opimme ja näimme sen, että mielenkiintoisella tavalla esittäminen saa herätettyä ja pidettyä oppilaiden mielenkiinnon yllä aiheessa.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut meille hyvin antoisaa. On ollut mielenkiintoista perehtyä opetussuunnitelmiin usean vuosikymmenen ajalta. Olemme oppineet opetussuunnitelmien sisällöstä hyvin paljon ja oppineet myös tarkastelemaan kriittisesti opetussuunnitelmien sisältöä musiikkipedagogin näkökulmasta. Säveltäjien elämäkertoihin ja sävellyksiin perehtyminen on tuonut meille erityisosaamista laulopedagogin työhön. Opimme säveltäjien elämästä asioita, jotka eivät ole tulleet esille koulumme musiikin historian tunneilla tai muissakaan oppiaineissa, mutta jotka kuitenkin voivat antaa meille laajempaa näkökulmaa jopa säveltäjän teoksiin. Olemme erittäin tyytyväisiä toteutuneeseen konserttiin ja emme muuttaisi mitään. Onnistuimme hyvin rajaamaan opinnäytetyön aihealueet kirjallisessa toteutuksessa. Meille tämä työ ja kokemus opetti, kuinka vähän klassisesta musiikista tiedetään ja kuinka vähän se yleensä yläkouluikäisiä kiinnostaa. Ehkä suurin syy tähän on sen vanhanaikaisuus ja trendikkyden puute.

Konserttimuotoista opetustuntia voitaisiin soveltaa samalla periaatteella mihin tahansa instrumenttiin, jota halutaan tehdä tunnetuksi. Se voisi olla pianokonsertti, piano-huilu-duo-konsertti yms. Tällä tavalla instrumenttituntemus, säveltäjät ja sävellykset voidaan tuoda mielenkiintoisesti ja tehokkaasti oppilaiden nähtäville ja kuultaviksi. Näitä konserttimuotoisia opetustunteja kannattaisi ehdottomasti markkinoida laajemmin opetuksen tueksi ja opetussisällön rikastamiseksi. Opetusta voisi kehittää elämysoppimisen suuntaan, jossa oppilaat saavat klassisen musiikin kuuntelukokemuksia vieraillevien konsertoijien esityksessä tai heidät viedään kuuntelemaan elävää klassista musiikkia.

LÄHTEET

Aho, K., Jalkanen, P., Salmenhaara, E. & Virtamo, K. 1996. Suomen musiikki. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Djupsjöbacka, G. 2000. Istumme ilokivelle - sata suomalaista yksinlaulua. Helsinki: WSOY.

Haapakoski, M., Heino, A., Huttunen, M., Lampila, H-I & Maasalo, K. 2002. Suomen musiikin historia. Esittävä säveltaide. Helsinki: WSOY.

Hako, P. & Korhonen, K. 2015. Elämän mosaiikki – Jean Sibelius säveltäjänä ja ihmisenä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala.

Heiniö, M. 1995. Suomen musiikin historia 4 – Aikamme musiikki. Porvoo: WSOY.

Heiniö, M., Jalkanen, P., Lappalainen, S. & Salmenhaara, E. 1994. Suomalaisia säveltäjiä. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Petrucci Music Library. 2 Songs, Op.31a (Kuula, Toivo), viitattu 12.1.2018, [http://imslp.org/wiki/2_Songs,_Op.31a_\(Kuula,_Toivo\)](http://imslp.org/wiki/2_Songs,_Op.31a_(Kuula,_Toivo)).

Jegorow, S. 2009. Sopraano Aulikki Rautawaara oli kansainvälinen Sibelius-tulkitsija. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2009/08/27/sopraano-aulikki-rautawaara-oli-kansainvalinen-sibelius-tulkitsija>.

Korhonen, K. 2004. Suomen säveltäjiä neljältä vuosisadalta. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Kuusisaari, H. 2007. Duo – Soile Isokoski ja Marita Viitasalo. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Landström, R. 2009. Soile Isokoski – Laulajaksi luotu. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2009/08/02/soile-isokoski-laulajaksi-luotu>.

Lehtonen, J. 2005. Mutta sehän on Sibelius. Kangasala: Quu Oy Kirjakustannus.

Mäenpää, J. 2002. Merikanto ja Mäenpää. Ala-Härkösen sukuseura. Viitattu 12.1.2018, <http://ah.suvut.fi/Ahnet/Merikanto.htm>

Nuorivaara, J. 2006a. Abraham Ojanperä: Serenada Don Zhuana. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/12/08/abraham-ojanpera-serenada-don-zhuana>.

Nuorivaara, J. 2006b. Alma Kuula: Tuijotin tulehen kauan. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/12/08/alma-kuula-tuijotin-tulehen-kauan>.

Nuorivaara, J. 2006c. Aune Antti: Vallinkorvan laulu. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.01.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/12/08/aune-antti-vallinkorvan-laulu>.

Nuorivaara, J. 2006d. Eino Rautavaara: Kasakan laulu. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/12/08/eino-rautavaara-kasakan-laulu>.

Nuorivaara, J. 2006e. Erna Gräsbeck: Syntymistään sureva. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/12/08/erna-grasbeck-syntymistaan-sureva>.

Nuorivaara, J. 2006f. Oiva Soini: Merellä. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/12/08/oiva-soini-merella>.

Nuorivaara, J. 2006g. Maikki Järnefelt-Palmgren: Meine Liebe ist grün. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/12/08/maikki-jarnefelt-palmgren-meine-liebe-ist-grun>.

Nuorivaara, J. & Lindfors, J. 2009. Ture Ara – Topi Aaltonen. Yle Elävä arkisto. Viitattu 12.1.2018, <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2009/08/13/ture-ara-topi-aaltonen>.

Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 1 1970. Komiteamietintö 1 1970:A4. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö 2 1970. Komiteamietintö 2 1970:A5. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

POPS 1985. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985. 2. korjatun painoksen lisäpainos. Helsinki: Kouluhallitus.

POPS 1994. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Helsinki: Opetushallitus.

POPS 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Vammala: Opetushallitus.

POPS 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 4. painos. Helsinki: Opetushallitus.

Salmenhaara, E. 1987. Leevi Madetoja. Helsinki: Tammi.

Salmenhaara, E. 1996. Suomen musiikin historia 2 - Kansallisromantiikan valtavirta. Porvoo: WSOY.

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 28.6.2012/422

Valtioneuvoston päätös peruskoulun tuntijaosta 23.9.1993/834